

AD 85/26

LIMITE

CONF-ME 36

ÜHINEMISDOKUMENT

Teema: EUROOPA LIIDU ÜHINE SEISUKOHT
– 19. peatükk: sotsiaalspoliitika ja tööhõive

EUROOPA LIIDU ÜHINE SEISUKOHT

19. läbirääkimispeatükk: sotsiaalpoliitika ja tööhõive

Käesolev Euroopa Liidu seisukoht põhineb üldisel seisukohal, mille liit on võtnud Montenegroga toimuva ühinemiskonverentsi jaoks (AD 23/12 CONF-ME 2), ning selle suhtes kohaldatakse nimetatud üldises seisukohas kinnitatud läbirääkimispõhimõtteid, eelkõige järgmisi:

- kindla läbirääkimispeatüki suhtes ühe poole väljendatud arvamus ei mõjuta mingil viisil selle poole võimalikku seisukohta muude peatükkide suhtes;
- läbirääkimiste käigus järjestikku läbivaadatavate peatükkide suhtes saavutatud (isegi osalisi) kokkuleppeid ei saa pidada lõplikeks enne üleüldise kokkuleppe saavutamist;
- samuti kohaldatakse läbirääkimisraamistiku punktides 24, 28, 41 ja 44 sätestatud nõudeid.

EL innustab Montenegrot jätkama oma õigusaktide vastavusse viimist *acquis*'ga ning viimase tõhusat rakendamist ja täitmise tagamist ning üldiselt töötama juba enne ühinemist välja ELiga võimalikult sarnased poliitikad ja vahendid.

EL märgib, et Montenegro kiidab oma läbirääkimisseisukohas AD 7/16 CONF ME 4 ja selle *addendum*'is AD 60/26 CONF-ME 24 heaks 19. peatüki alla kuuluva *acquis*', nagu see kehtis 29. juulil 2026, ning et Montenegro teatab, et on valmis seda rakendama alates Euroopa Liiduga ühinemise kuupäevast.

Tööõigus

EL võtab teadmiseks Montenegro tööõiguse 2019. ja 2026. aasta muudatused, millega saavutati suurel määral vastavus ELi *acquis*'ga.

Montenegro on viinud oma õigusaktid vastavusse ELi *acquis*'ga, eelkõige seoses järgmisega: noorte töötajate kaitse, tähtajaline töö, osaajatöö, kollektiivne koondamine, töötajate kaitse tööandja maksejõuetuse korral, renditöö, ettevõtete üleminek, töötajate teavitamine ja nõustamine, tööaeg ning läbipaistvad ja prognoositavad töötingimused. Lisaks ratifitseeris Montenegro ILO põhikonventsioonid tööõiguse põhireeglite kohta.

EL kutsub Montenegrot üles tagama, et ühinemiskuupäevaks võetakse vastu täiendavad õigusaktid, et viia oma õigusaktid vastavusse *acquis*' ülejäänud tööõiguse normidega sellistes valdkondades nagu platvormitöö tingimused, Euroopa töönoukogud, töötajate kaasamine Euroopa äriühingutes ja Euroopa ühistutes ning tööaeg siseveetranspordi sektoris. Lisaks kutsub EL Montenegrot üles viima oma õigusaktid kavandatud ajal ehk 2026. aasta neljandas kvartalis vastavusse direktiiviga 96/71/EÜ, mida on muudetud direktiiviga (EL) 2018/957, ja direktiiviga 2014/67/EL, mis käsitleb töötajate lähetamist seoses teenuste osutamisega. EL rõhutab, kui oluline on tagada, et tööõiguse kohaldamisega kaasneks tõhus kontroll, teadlikkuse suurendamine ning tõhusad ja kättesaadavad õiguskaitsevahendid töötajatele.

EL võtab teadmiseks Montenegro jõupingutused oma tööinspeksiooni institutsioonilise, inimressursside ja tehnilise suutlikkuse tugevdamiseks, sealhulgas tööinspeksiooni suutlikkuse tugevdamise tegevuskava (2025–2027) vastuvõtmise. EL kutsub üles veelgi tugevdama täitmise tagamise suutlikkust ning jääb ootama, et Montenegro võtaks kooskõlas tegevuskavaga tööle rohkem tööinspektoreid. EL võtab samuti teadmiseks Montenegro võetud kohustuse veelgi suurendada töö-, tööhõive- ja sotsiaaldialoogi ministeeriumi haldussuutlikkust rakendada tööõiguse valdkonna *acquis*'d ja tagada selle täitmine, sealhulgas pakkudes töösuhete, tööjõu liikuvuse ja Euroopa Tööjõuameti (ELA) tegevusraamistiku alast koolitust, kooskõlas tegevuskavaga, mis käsitleb haldussuutlikkuse tugevdamist, õigusaktide tõhusat täitmise tagamist, sotsiaaldialoogi ja Euroopa Sotsiaalfondi tüüpi meetmete tulevast haldamist (2026–2028).

Töötervishoid ja tööohutus

EL võtab teadmiseks, et Montenegro on viinud asjakohased õigusaktid suurel määral vastavusse töötervishoiu ja tööohutuse valdkonna *acquis*'ga. EL märgib, et tööohutuse ja töötervishoiu seadus on kooskõlas ELi *acquis*'ga. EL märgib, et vastu on võetud mitu töötervishoiu ja tööohutuse reeglistikku.

Montenegro on viinud oma õigusaktid vastavusse nõukogu direktiiviga 89/391/EMÜ töötajate töötervishoiu ja tööohutuse parandamist soodustavate meetmete kehtestamise kohta. Montenegro tagab selle täitmise tagamise ühinemiskuupäevaks, rakendades seega üldisi põhimõtteid seoses ennetustegevuse, tööandjate vastutuse, riskihindamise, koolituse, töötajatega konsulteerimise ja nende osalemise ning kohustusega määrata töötajad, kes tegelevad kutsealaste riskidega seotud kaitse- ja ennetusmeetmetega.

EL tuleb meelde, et äärmiselt oluline on suurendada veelgi töötervishoiu ja tööohutuse valdkonna täitmise tagamise suutlikkust. Sellega seoses võtab EL teadmiseks jõupingutused, mida Montenegro on teinud, et tugevdada ühinemiskuupäevaks haldussuutlikkust, eelkõige seoses tööohutuse ja töötervishoiu inspektorite arvu kavandatava suurendamisega ning nende liikuvuse tagamisega, nagu on kirjeldatud töötervishoiu ja tööohutuse inspekteerimise suutlikkuse suurendamise tegevuskavas (2026–2028). EL kutsub üles tegema enne ühinemiskuupäeva täiendavaid jõupingutusi tööohutuse ja töötervishoiu inspektorite koolitamiseks. EL märgib, et Montenegro võttis vastu tööohutuse ja töötervishoiu süsteemi täiustamise tegevuskava (2025–2028), et enne ühinemiskuupäeva parandada vastutavate asutuste ja osakondade vahelist koordineerimist ning tagada õigusaktide kontroll ja tõhus täitmise tagamine. EL märgib, et Montenegro võtab tööõnnetustest teatamiseks kasutusele spetsiaalse tarkvarasüsteemi, mis parandab andmete kvaliteeti ja võimaldab otsest võrreldavust 100 000 töötajal põhinevate näitajatega.

Sotsiaaldialoog

EL tunnistab, et Montenegro on loonud sotsiaaldialoogi jaoks institutsioonilise ja õigusraamistiku. Sotsiaalnõukogu kaudu toimuv valitsuse ja sotsiaalpartnerite sotsiaaldialoog on hästi arenenud. Rõhutades kaasava sotsiaaldialoogi tähtsust, tuleb EL meelde, et Montenegro peab veelgi parandama nii kolmepoolset kui ka kahepoolset (kollektiivlääbirääkimised) sotsiaaldialoogi ning pöörama nõuetekohast tähelepanu kollektiivlääbirääkimistele valdkondlikul ja kohalikul tasandil. EL võtab teadmiseks, et Montenegro kavatseb 2027. aasta teiseks kvartaliks vastu võtta esindatust käsitleva seaduse, milles määratletakse uuesti esindatuskriteeriumid. EL jätkab kuni ühinemiskuupäevani edusammude jälgimist sotsiaalpartnerite esindatuskriteeriumide ning kahe- ja kolmepoolse sotsiaaldialoogi tasakaalustatud arengu valdkonnas.

EL tuleb meelde, kui oluline on tõhus sektoriülene ja valdkondlik sotsiaaldialoog, et ühinemise järel oleks võimalik täiel määral osaleda ELi tasandi sotsiaaldialoogis. EL loodab, et kooskõlas nõukogu soovitusega sotsiaaldialoogi kohta teeb Montenegro täiendavaid jõupingutusi sotsiaaldialoogi soodustava keskkonna tagamiseks, sealhulgas sotsiaalpartnerite suutlikkuse suurendamiseks. Lisaks palub EL Montenegrol aegsasti enne ühinemist teavitada nimetatud soovitusel rakendamiseks, esitades meetmete loetelu.

EL võtab teadmiseks Montenegro jõupingutused haldussuutlikkuse tugevdamiseks selles valdkonnas ning peab tervitatavaks, et töö-, tööhõive- ja sotsiaaldialoogi ministeeriumis on loodud spetsiaalne sotsiaaldialoogi ja kollektiivlääbirääkimiste direktoraat. EL tuleb Montenegrole meelde, et erilist tähelepanu tuleb pöörata sotsiaalpartnerite organisatsioonide suutlikkuse suurendamisele kõigil tasanditel, võimaldades hõlmata mikro- ja väikeettevõtjaid sotsiaaldialoogi ja kollektiivlääbirääkimiste protsessi, samuti tugevdada suutlikkust pidada läbirääkimisi ja valmistada ette analüüse, mis on vajalikud kvaliteetsete otsuste tegemiseks asjaomastes poliitikavaldkondades, nagu on ette nähtud tegevuskavas, mis käsitleb haldussuutlikkuse tugevdamist, õigusaktide tõhusat täitmise tagamist, sotsiaaldialoogi ja Euroopa Sotsiaalfondi tüüpi meetmete tulevast haldamist (2026–2028).

Tööhõivepoliitika

EL võtab teadmiseks töötuse määra pideva languse ning kutsub Montenegrot üles suurendama jõupingutusi, et tegeleda tööturu struktuursete nõrkustega, nagu piirkondlikud erinevused, pikaajaline töötus ning noorte ja naiste vähene osalemine tööturul.

EL märgib, et riiklik tööhõivestrategia aastateks 2021–2025 hõlmab meetmeid aktiivse tööturupoliitika väljatöötamiseks, haridus- ja koolitussüsteemi parandamiseks ning haavatavate rühmade tööalase konkurentsivõime suurendamiseks. EL kutsub Montenegrot üles võtma vastu uue tööhõivestrategia aastateks 2026–2030, mis on kooskõlas Euroopa tööhõivepoliitikaga ja Euroopa Sotsiaalfondi sekkumisloogikaga.

EL märgib, et Montenegro on saavutanud aktiivse tööturupoliitika märkimisväärse laiendamise ja võtnud vastu aktiivse tööturupoliitika meetmete esimese kataloogi, millega luuakse ühtne, läbipaistev ja standarditud raamistik strateegiliseks planeerimiseks, rakendamiseks ja järelvalveks, et tegeleda pikaajaliste töötute ja muude haavatavate rühmadega. EL võtab teadmiseks, et kulutused aktiivsele tööturupoliitikale on hiljuti suurenenud, ning rõhutab vajadust tagada piisavad eelarvevahendid uue meetmete kataloogi rakendamiseks.

EL võtab samuti teadmiseks tööhõiveameti tegevuse ajakohastamise, teenuste digitaliseerimise ning ettevalmistused ameti kaasamiseks Euroopa võrgustikesse ja vahenditesse, näiteks Euroopa tööturuasutuste võrgustikku (EURES). EL märgib, et Montenegro kavatseb 2027. aastal võtta tööle 13 täiendavat töötajat, et tagada kohalike tööhõivebüroode võrgustiku piisav haldussuutlikkus. EL märgib, et Montenegro kavatseb hankida funktsionaalse varustuse ja renoveerida kontoriruumid valitud kohalikes tööhõiveametites kooskõlas tegevuskavaga, mis käsitleb haldussuutlikkuse tugevdamist, õigusaktide tõhusat täitmise tagamist, sotsiaaldialoogi ja Euroopa Sotsiaalfondi tulevast haldamist (2026–2028), et olla hästi ette valmistatud Euroopa tööhõivepoliitika raamistiku rakendamiseks. EL kutsub Montenegrot üles neid meetmeid täielikult rakendama, eelkõige neid, mis on seotud tööhõiveameti ajakohastamisega.

EL võtab teadmiseks, et vastu on võetud sotsiaal- ja solidaarmajanduse arengu strateegia aastateks 2025–2029, mis aitab saavutada mitut majandusreformi programmi eesmärki.

EL võtab teadmiseks, et uues tööhõivestrategias on ühe prioriteedina määratletud tegelemine hariduse ja tööturu vajaduste vahelise ebakõlaga ning et on võetud seadusandlikke ja haldusmeetmeid kõigi vanuserühmade kvalifikatsioonitaseme parandamiseks. Võttes arvesse täiskasvanuhariduse üldist madalat taset, kutsub EL Montenegrot üles suurendama jõupingutusi tööjõu kvalifikatsiooni parandamiseks.

EL märgib, et naiste osalemist tööturul käsitleti uute koolieelsete lasteasutuste pakkumise ja spetsiaalselt naistele suunatud aktiivse tööturupoliitika kasutuselevõtmise kaudu, samuti sotsiaalse aktiveerimise takistuste kõrvaldamisega sotsiaalkaitse ja lastekaitse seaduse muutmise kaudu. EL rõhutab, et on vaja teha täiendavaid jõupingutusi, et vähendada soolist ebavõrdsust tööhõives, juurdepääsul hooldusteenustele ja karjääri edendamisel ning tegeleda tööturult varajase lahkumise ja töötamist pärssivate teguritega.

EL tervitab lapsehoiuasutustesse tehtud investeeringuid, mis võimaldab naistel osaleda tööturul ja ühitada töö perehoolduskohustustega, ning innustab Montenegrot neid jõupingutusi intensiivistama. EL innustab Montenegrot tagama lapsehoiuteenuste võrdse territoriaalse katvuse ja taskukohasuse, mis on naiste püsiva tööturul osalemise eeltingimus.

Seoses deklareerimata tööga võtab EL teadmiseks selles valdkonnas võetud mitmesugused meetmed, nagu iga-aastased tegevuskavad, mis hõlmavad järjepideva ja üksikasjalikuma kontrolli järelevalve meetmeid turismihooajal ja riigipühadel. EL julgustab Montenegrot jätkama tegutsemist deklareerimata töö vastu igakülgse lähenemisviisiga, mis hõlmab tõkestavaid ja ennetavaid meetmeid. Nagu eespool mainitud, tuleb tõhusaks võitlemiseks deklareerimata töö vastu tagada piisava arvu tööinspektorite olemasolu ja koolitamine.

EL ootab, et Montenegro jätkaks jõupingutusi deklareerimata töö vastu võitlemisel, eelkõige seoses tööinspektsiooni tõhususe, töösuhete ametlikuks muutmise tulemuste ning võõr- ja hooajatöötajate kaitsega, kooskõlas mitteametliku majanduse vastu võitlemise uue programmiga aastateks 2027–2029 ja selle tulemusnäitajatega. EL innustab Montenegrot tegema koostööd deklareerimata töö vastu võitlemise Euroopa platvormiga, mida haldab Euroopa Tööjõuamet.

EL võtab teadmiseks Montenegro jõupingutused tugevdada oma suutlikkust rakendada aktiivseid tööturumeetmeid. EL kutsub Montenegrot üles veelgi tugevdama koostööd kohalike tööhõiveametite ja koolitusasutuste vahel. EL rõhutab, kui oluline on kooskõlas ELi noortegarantii raamistikuga suurendada aktiivse tööturupoliitika ulatust ja katvust noortegarantii abil. EL kutsub Montenegrot üles intensiivistama jõupingutusi tööturule integreerimiseks ja tööturul osalemiseks, eelkõige tööturul haavatavate rühmade ja muude vähemsoodsas olukorras olevate rühmade puhul, et saavutada suurem integratsioon ja osalemine tööturul, nagu on kirjeldatud tegevuskavas, mis käsitleb haldussuutlikkuse tugevdamist, õigusaktide tõhusat täitmise tagamist, sotsiaaldialoogi ja Euroopa Sotsiaalfondi tüüpi meetmete tulevast haldamist (2026–2028).

Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) tüüpi meetmed¹

EL rõhutab selle tähtsust, et Montenegro oleks ühinemiskuupäevaks valmis ELi ühtekuuluvuspoliitika, eelkõige Euroopa Sotsiaalfondi tüüpi meetmete rakendamiseks ja juhtimiseks.

¹ Tuleb märkida, et Euroopa Sotsiaalfondi tegevuseks vajalike haldusstruktuuride küsimus ei kuulu iseenesest 19. peatüki „Sotsiaalpoliitika ja tööhõive” alla. Seda suutlikkust hinnatakse eraldi vastavate näitajate alusel 22. peatüki „Regionaalpoliitika ja struktuurivahendite koordineerimine” raames.

EL rõhutab, et ESFi tüüpi meetmed peaksid olema suunatud sellele, et toetada kaasavat juurdepääsu kvaliteetsetele töökohtadele, oskustele ja elukestvatele õppele, edendades samal ajal sotsiaalset kaasatust, võrdseid võimalusi ja juurdepääsu kvaliteetsetele elutähtsatele teenustele. EL võtab teadmiseks tegutsemisstruktuuri, mis loodi tööhõive- ja sotsiaalpoliitika mitmeaastase rakenduskava 2024–2027 rakendamiseks. EL võtab samuti teadmiseks valitsuse 2026. aasta veebruari otsuse, mis käsitleb ühtekuuluvusfondide haldamise struktuure. Selle otsuse kohaselt vastutab töö-, tööhõive- ja sotsiaaldialoogi ministeerium kõigi ettevalmistavate tegevuste eest, mis on seotud korraldusasutuse ülesannetega seoses Euroopa Komisjoni kavandatud Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fondiga, mis hõlmab ka Euroopa Sotsiaalfondi. EL kutsub Montenegrot üles määratlema täpsemalt korraldusasutuse organisatsioonilist struktuuri ja tõhustama suutlikkuse suurendamist tulevaste ühtekuuluvusfondide rakendamiseks.

Samuti tuleb EL Montenegrole meelde, et lisaks haldussuutlikkuse tugevdamisele tuleb nõuetekohast tähelepanu pöörata asjakohasele koolitusele selles valdkonnas, et tagada piisav suutlikkus tulevaste ühtekuuluvusfondide haldamiseks kooskõlas tegevuskavaga, mis käsitleb haldussuutlikkuse tugevdamist, õigusaktide tõhusat täitmise tagamist, sotsiaaldialoogi ja Euroopa Sotsiaalfondi tüüpi meetmete tulevast haldamist (2026–2028).

EL tuleb Montenegrole meelde, et partnerluspõhimõtte rakendamist silmas pidades on sotsiaalpartnerite ja kohalike omavalitsuste osalemine ning nende suutlikkuse suurendamine tulevaste ühtekuuluvusfondide rakendamise oluline element.

Sotsiaalne kaasatus

EL võtab teadmiseks, et sotsiaal- ja lastekaitseseaduse muudatustega jätkus järkjärguline üleminek hüvitisekeskselt sotsiaalkaitstesüsteemilt teenusekesksele ja õigustepõhisele sotsiaalkaitstesüsteemile.

EL tunnistas, et eespool nimetatud seaduse muudatustega kõrvaldatakse asjaolud, mis ei soosi materiaalse hüvitiste saajate sisenemist tööturule. Koos kohalike tööhõiveametite ja sotsiaaltöö keskuste rakendatavate sotsiaalse aktiveerimise meetmetega pakuvad need muudatused sissetulekutoetust, soodustades samal ajal tööturul osalemist. EL tervitab uute kogukonnapõhiste sotsiaalteenuste kasutuselevõttu ja integreeritud lähenemisviisi teenuste osutamisele ning kutsub Montenegrot üles tagama selle lähenemisviisi kohaldamise ühinemiskuupäevaks ning eraldama selle eesmärgi täitmiseks vajalikud eelarvevahendid. Lisaks innustab EL Montenegrot tagama, et sellised teenused on kättesaadavad lastele, eakatele ja puuetega inimestele, sealhulgas maapiirkondades ja äärealadel.

EL tervitab meetmeid, mille eesmärk on tugevdada kasuperede süsteemi ning luua institutsioon laste, täiskasvanute ja eakate kaitsmiseks seksuaalse vägivalla eest. EL innustab Montenegrot tagama, et see institutsioon tegutseks lapsi arvestaval, ohvrikesksel, puudele ja vanusele vastaval viisil kooskõlas rahvusvaheliste standarditega.

EL võtab teadmiseks romade ja egiptlaste sotsiaalse kaasamise varasemate strateegiate eduka rakendamise Montenegros ning väljendab heameelt Montenegro romade ja egiptlaste elukvaliteedi parandamise strateegia 2026–2030 vastuvõtmise üle. EL peab positiivseks romade ja egiptlaste tööhõive riikliku platvormi käivitamist, et tugevdada kaasavat juurdepääsu tööturule.

EL võtab teadmiseks, et vastu on võetud puute ühtset hindamist käsitlev seadus, millega luuakse ühtne, standarditud ja õigustel põhinev puute hindamise süsteem. EL tervitab seda olulist sammu, mille eesmärk on tagada puuetega inimestele võrdne juurdepääs õigustele, hüvitistele ja teenustele. EL võtab samuti teadmiseks puute ühtse hindamise instituudi loomise ja deinstitutionaliseerimise strateegia 2025–2028, milles seatakse kvantifitseeritud eesmärgid deinstitutionaliseerimise ennetamiseks, toetusesaajate üleminekuks kogukonnapõhisele hooldusele ja teenuseosutajate ümberkujundamiseks. EL innustab Montenegrot tagama nende reformide tõhusa rakendamise, sealhulgas piisavate kogukonnapõhiste teenuste ja individuaalse toetuse kaudu.

EL tervitab asjaolu, et Montenegro on tugevdanud oma haldussuutlikkust sotsiaalhoolekande, perehoolduse ja demograafia ministeeriumis, sotsiaal- ja lastekaitse instituudis, puute ühtse hindamise instituudis ja sotsiaaltöö keskustes. EL tuleb meelde, et ühinemiskuupäevaks peab olema tagatud piisav haldussuutlikkus sotsiaalpoliitika rakendamiseks kooskõlas tegevuskavaga, mis käsitleb haldussuutlikkuse tugevdamist, õigusaktide tõhusat täitmise tagamist, sotsiaaldialoogi ja Euroopa Sotsiaalfondi tüüpi meetmete tulevast haldamist (2026–2028).

Sotsiaalkaitse

EL võtab teadmiseks pensioni- ja invaliidsuskindlustuse seaduse muudatused (2025. aasta oktoobris), mille eesmärk on tugevdada pensionisüsteemi jätkusuutlikkust, võrdsustada naiste ja meeste seadusjärgne pensioniiga ning kehtestada stiimulid tööelu pikendamiseks. EL võtab teadmiseks vabatahtlike pensionifondide seaduse vastuvõtmise ning kutsub Montenegrot üles kaaluma täiendavaid võimalusi pensioniskeemide rahastamiseks, et tagada pensionide piisavus ja jätkusuutlikkus ning vähendada ja ennetada eakate vaesust, pidades silmas demograafilist arengut ja elanikkonna vananemist. Samuti innustab EL Montenegrot töötama välja asjakohaseid pikaajalise hoolduse teenuseid (koduhooldus, kogukonnapõhine hooldus ja hooldus hoolekandeesutustes), mis võimaldavad eakatel elada väärikalt, parandavad nende isikuautonoomiat ja hõlbustavad iseseisvat elu.

Mittediskrimineerimine tööhõives ja sotsiaalpoliitikas

EL võtab teadmiseks, et Montenegro on saavutanud kõrge taseme üldise mittediskrimineerimist käsitleva õigusraamistiku ELi *acquis*'ga kooskõlla viimisel. Montenegro võttis vastu võrdõiguslikkuse kaitse ja diskrimineerimise keelu seaduse, millega pärast selle hilisemaid muudatusi 2026. aasta juulis õnnestus luua ELi *acquis*'ga kooskõlas olev diskrimineerimisvastane raamistik. Samal ajal reformis Montenegro vastavalt vajadusele tööõigust, et viia vastavusseviimine lõpule. Lisaks märgib EL, et Montenegro on viinud diskrimineerimisjuhtumite eest määratavaid karistusi käsitlevad riigisisised õigusaktid vastavusse ELi *acquis*'ga. EL ootab, et Montenegro esitaks täiendavaid tõendeid diskrimineerimise korral hoiatavate, proportsionaalsete ja tõhusate karistuste järjepideva kohaldamise kohta. Lisaks ootab EL, et Montenegro tegutseb selle valdkonna õigusaktide tõhusa rakendamise nimel ja juhib sellele üldsuse tähelepanu kõigi asjakohaste vahenditega kogu oma territooriumil, sealhulgas töökohtadel. EL märgib, et Montenegro töötas samuti välja tööhõive, sotsiaalpoliitika ja põhiõiguste valdkondlikud strateegiad, mis aitavad rakendada võrdõiguslikkuse ja diskrimineerimiskeelu põhimõtteid.

EL tervitab asjaolu, et Montenegros on inimõiguste ja vabaduste kaitsja seaduse vastuvõtmisega loodud toimiv ombudsmani büroo, millel on võimalik korraldada sõltumatuid uurimisi ja aruandeid ning pakkuda diskrimineerimise ohvritele sõltumatut abi kooskõlas *acquis*'ga. EL võtab teadmiseks, et ombudsman tegutseb Montenegros ka *acquis*'s nõutava võrdõiguslikkuse küsimustega tegeleva institutsioonina. 23. peatükis sätestatakse täiendavad kriteeriumid võrdõigusasutuse toimimise hindamiseks kooskõlas ELi ja rahvusvaheliste normidega. EL tuletab meelde, et on vaja tagada piisavad rahalised vahendid töötajate arvu suurendamiseks ühinemiskuupäevaks.

Naiste ja meeste võrdõiguslikkus tööhõives ja sotsiaalpoliitikas

EL võtab teadmiseks, et 2026. aasta juulis võeti vastu uus soolise võrdõiguslikkuse seadus. EL märgib, et on saavutatud täiendav õigusaktide *acquis*'ga vastavusse viimine, eelkõige seoses küsimustega, mis puudutavad soolist võrdõiguslikkust tööhõives (direktiiv 2006/54/EÜ), füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemist (direktiiv 2010/41/EL) ja kohustuslikke sotsiaalkindlustusskeeme (nõukogu direktiiv 79/7/EMÜ). EL innustab Montenegrot tagama nende sätete tõhusa kohaldamise, sealhulgas võrdse kohtlemise juurdepääsul tööhõivele, sotsiaalkaitsele ja sotsiaalkindlustusele. Montenegro tegi täiendavaid edusamme õigusaktide vastavusse viimisel töö- ja eraelu tasakaalu ning vanemapuhkuse (nõukogu ja Euroopa Parlamendi direktiiv (EL) 2019/1158, millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 2010/18/EL), äriühingute juhtorganites soolise tasakaalu (nõukogu ja Euroopa Parlamendi direktiiv (EL) 2022/2381) ning rasedus- ja sünnituspuhkuse (nõukogu direktiiv 92/85/EMÜ) valdkonnas. EL rõhutab, kui oluline on neid meetmeid praktikas rakendada, et edendada hoolduskohustuste võrdset jagamist ja naiste osalemist tööturul. EL tuletab Montenegrole meelde, et ühinemiskuupäevaks peab ta viima oma õigusaktid vastavusse tasustamise läbipaistvust käsitleva *acquis*'ga (direktiiv (EL) 2023/970).

EL rõhutab, et ühinemiskuupäevaks tuleb tagada piisav haldussuutlikkus, inimressursid ja rahalised vahendid kavandatud meetmete rakendamiseks.

EL järeldeb, et tööõiguse, töötervishoiu ja tööohutuse, sotsiaaldialoogi, tööhõivepoliitika, Euroopa Sotsiaalfondi tüüpi meetmete, sotsiaalse kaasatuse, sotsiaalkaitse, tööhõives ja sotsiaalpoliitikas mittediskrimineerimise ning tööhõives ja sotsiaalpoliitikas naiste ja meeste võrdõiguslikkuse valdkonnas võetud meetmetega täidab Montenegro ELi ühises seisukohas (AD 29/16 CONF-ME 14) sätestatud kolme sulgemiskriteeriumi nõuded.

* * *

Eeltoodud kaalutlusi silmas pidades märgib EL, et praeguses etapis ei ole käesolevat peatükki käsitlevad täiendavad läbirääkimised vajalikud.

Õigusaktide ELi *acquis*'ga vastavusse viimisel ja ELi *acquis*' rakendamisel tehtud edusammude jälgimine jätkub kogu läbirääkimisteprotsessis. EL rõhutab, et ta pöörab erilist tähelepanu kõikide eespool nimetatud konkreetsete küsimuste seirele, et tagada Montenegro haldussuutlikkus, võime rakendada käesoleva peatüki *acquis*'d ja tagada selle järgimine ning õigusaktide täielik *acquis*'ga vastavusse viimine. Erilist tähelepanu tuleb pöörata käesoleva peatüki ja läbirääkimiste teiste peatükkide vahelistele seostele. Montenegro õigusaktide vastavust *acquis*'le ja selle rakendamissuutlikkust saab lõplikult hinnata alles läbirääkimiste hilisemas järgus. Lisaks kogu teabele, mida EL võib nõuda läbirääkimiste pidamiseks ja mis tuleb esitada konverentsile, kutsub EL Montenegrot üles esitama stabiliseerimis- ja assotsiatsiooniinõukogule korrapäraselt kirjalikku üksikasjalikku teavet *acquis*' rakendamisel saavutatud edu ja riigi haldussuutlikkuse tugevdamise kohta.

Eeltoodud kaalutlusi silmas pidades pöördub EL vajaduse korral käesoleva peatüki juurde sobival ajal tagasi.

EL märgib, et Montenegro kiidab oma läbirääkimisseisukohas AD 7/16 CONF-ME 4 ja selle *addendum*'is AD 60/26 CONF-ME 24 heaks 19. peatükiga hõlmatud 29. juuli 2026. aasta seisuga kehtiva *acquis*'. EL võtab samuti teadmiseks Montenegro lubaduse, et ta jätkab oma õigusaktide vastavusse viimist *acquis*'ga ning on Euroopa Liiduga ühinemise ajaks valmis *acquis*'d rakendama.

Lisaks tuletab EL meelde, et ajavahemikul 29. juulist 2026 kuni läbirääkimiste lõpetamiseni võidakse vastu võtta uusi liidu õigusakte.